

Խ. ԱՐՈՎՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ
ՄԱՆԿԱԿԱՐԺԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ
2024-2025 ՈՒՍՏԱՐԻ, ԱՌԿԱ ՈւՍՈՒՑՄԱՄԲ ՄԱԳԻՍՏՐՈՍԻ ԿՐԹԱԿԱՆ
ԾՐԱԳՐՈՎ ԸՆԴՀԱՆՆԵԼՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՅԱՇԱՐ

ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ՝ Հայոց լեզու և գրականություն*

Հայոց լեզու

1. Ժամանակակից հայոց լեզվի զարգացման փուլերը:
2. Ժամանակակից գրական արևելահայերեն և արևմտահայերեն տարբերակները:
3. Հնչյունաբանություն, հնչյուն և հնչույթ. հնչյունների դասակարգումը:
4. Հնչյունափոխություն, նրա տեսակները:
5. Ժամանակակից հայոց լեզվի ուղղագրության հիմունքները:
6. Բառ, բառույթ և բառաձև:
7. Բառի բառային և քերականական իմաստները:
8. Իմաստաբանություն և իմաստափոխություն:
9. Ժամանակակից հայոց լեզվի բառապաշարի հարստացման ներքին և արտաքին միջոցները:
10. Բառաբարդում և ածանցում:
11. Դարձվածաբանություն:
12. Ժամանակակից հայոց լեզվի կառուցվածքի մակարդակները:
13. Ժամանակակից հայոց լեզվի քերականական կարգեր:
14. Ժամանակակից հայոց լեզվի խոսքի մասերի դասակարգման հիմունքները:
15. Ժամանակակից հայոց լեզվի գոյականի թվի և հոլովի քերականական կարգերը:
16. Ժամանակակից հայոց լեզվի առկայացման քերականական կարգը:
17. Ժամանակակից հայոց լեզվի դերանունների տեսակները. դերանվանական հոլովում:
18. Ժամանակակից հայոց լեզվի բայի խոնարհման քերականական կարգերը:
19. Ժամանակակից հայոց լեզվի բայի սեռի և կերպի քերականական կարգերը:
20. Ժամանակակից հայոց լեզվի բայի եղանակի և ժամանակի քերականական կարգերը:
21. Ժամանակակից հայոց լեզվի դերբայները և նրանց դասակարգումը:

* Տվյալ մասնագիտության դիմորդները, ովքեր չունեն մանկավարժի որակավորում, բացի մասնագիտական հարցազրույցից, պետք է հանձնեն նաև մեկ միացյալ հարցազրույց մանկավարժություն (ոչ մասնագիտական) և հոգեբանություն (ոչ մասնագիտական) առարկաներից, որոնց հարցաշարերը ներկայացված են մասնագիտական հարցաշարից անմիջապես հետո:

22. Դիմավոր բայեր, սահմանական եղանակի ժամանակների կազմությունը:
23. Բայի ըղծական, ենթադրական եղանակների ժամանակների կազմությունը:
24. Բայի հարկադրական և հրամայական եղանակների ժամանակների կազմությունը:
25. Անկանոն բայերը և նրանց խոնարհումը:
26. Հայերենի չթեքվող խոսքի մասերը:
27. Շարահյուսական քերականական կարգեր. բռակապակցություն, շարույթ և նախադասություն:
28. Շարահյուսական կապակցության միջոցները և եղանակները:
29. Նախադասության տեսակները:
30. Բարդ համադասական նախադասություն:
31. Բարդ ստորադասական նախադասություն:
32. Երկրորդական նախադասությունների բնույթը:
33. Դերբայական դարձված և նախադասության կողմնակի անդամներ:
34. Տրոհվող լրացումներ. կետադրությունը:
35. Ուղղակի և անուղղակի խոսք, նրանց փոխակերպումը:
36. Գրական հայերենի և բարբառների փոխհարաբերությունը:
37. Հայ բարբառների դասակարգման սկզբունքները. ում և կը ճյուղի բարբառները:
38. Բարբառների ձևաբանական և բազմահատկանիշ դասակարգումները:
39. Հայերենի ոճաբանություն և տեքստ.
40. Ժամանակակից հայոց լեզվի ոճերի տեսակները և առանձնահատկությունները:

Գրականության ցանկ

1. Աբեղյան Մ., Հայոց լեզվի տեսություն, Ե., 1965:
2. Աբրահամյան Ա.Ա., Հայերենի դերբայները և նրանց ձևաբանական նշանակությունը, Ե., 1953:
3. Աբրահամյան Ա.Ա., Բայը ժամանակակից հայերենում, գիրք Ա, Ե., 1962:
4. Աբրահամյան Ս.Գ., Ժամանակակից հայերենի քերականություն, Ե., 1975:
5. Աբրահամյան Ս.Գ., Ժամանակակից հայերենի քերականություն, Ե., 1969:
6. Աղայան Է. Բ., Ընդհանուր և հայկական բառագիտություն, Ե., 1984:
7. Ասատրյան Մ. Ե., Ժամանակակից հայոց լեզվի ձևաբանություն, հհ.Ա-Գ., Ե., 1983:
8. Ասատրյան Մ. Ե., Ժամանակակից հայոց լեզու, Ե., 2002:
9. Գրիգորյան Ա. Վ., Հայբարբառագիտության դասընթաց, Ե., 1954:
10. Ժամանակակից հայոց լեզու, ՀՍՍՀ ԳԱ հրատ., հհ. 1-3, Ե., 1974-1979:

11. Ղարիբյան Ա. Ս. Հայ բարբառագիտություն, Ե. , 1953:
12. Մարության Ա. Ա. , Հայոց լեզվի ոճաբանություն, Ե., 2000:
13. Ջահուկյան Գ.Բ, Հայոց լեզվի զարգացումը և կառուցվածքը, Ե., 1969:
14. Ջահուկյան Գ.Բ, Հայ բարբառագիտության ներածություն, Ե., 1972:
15. Ջահուկյան Գ.Բ, Ժամանակակից հայերենի տեսության հիմունքները, Ե., 1974:
16. Ջահուկյան Գ.Բ. , Ժամանակակից հայոց լեզվի իմաստաբանութ
բառակազմություն, Ե., 1989, 316 էջ:
17. Ջահուկյան Գ.Բ, Հայոց լեզվի պատմություն. նախագրային ժամանակաշրջ
1987:
18. Ջահուկյան Գ.Բ, Խլղաթյան Ֆ. Հ., Հայոց լեզվի ոճաբանություն, Ե., 1976:
19. Սևակ Գ. Գ., Ժամանակակից հայոց լեզվի դասընթաց, Ե., 1953:
20. Սուքիասյան Ա. Մ., Ժամանակակից հայոց լեզու, Ե., 1999:

Հայ նոր և նորագույն գրականություն

1. «Վերջ Հայաստանի» վեպի գաղափարական խնդիրները և կերպարները:
2. Մ. Նալբանդյանի կյանքը և ազատության շեփորի երգերը:
3. Պ. Դուրյանի բանաստեղծությունները («Տրտունջք», «Սիրել», «Իմ մահը»):
4. Րաֆֆու «Սամվել» վեպի պատմականությունը և կերպարները:
5. Մուրացանի ստեղծագործությունը:
6. Շիրվանզադեի ստեղծագործությունը («Քաոս» և «Պատվի համար» երկերը):
7. Հովհ. Թումանյանի ստեղծագործությունը. բանաստեղծություններ և պոեմներ:
8. Ավ. Իսահակյանի «Աբու լալա Մահարի» պոեմը:
9. Գ. Զոհրապի նորավեպերը:
10. Լ. Շանթի դրամաները («Հին աստվածներ»):
11. Մ. Մեծարենցի քնարական բանաստեղծությունը:
12. Վ. Տերյանի սիրերգությունը և քաղաքական քնարը:
13. Դ. Վարուժանի կյանքը: Գրական հարցադրումները «Հեթանոս երգեր» ժու
մեջ:
14. Վ. Թեքեյանի «Սերը» քերթողագիրքը («Աստծուն», «Հայ ազգին»):

16. Ե. Չարենցի պոեմները («Ամբոխները խելագարված», «Մահվան տեսիլ»):
17. Ա. Բակունցի պատմվածքները («Մթնածոր», «Ալպիական մանուշակ»):
18. Դ. Դեմիրճյանի «Վարդանանք» վեպի միջավայրը, հերոսները և ժողովուրդը:
19. Շ. Շահնուրի «Նահանջը առանց երգի» վեպի գաղափարական խնդիրները:
20. Պ. Սևակի պոեմները («Անլուելի զանգակատուն»):
21. Հովհ. Շիրազի պոեզիան «Հուշարձան մայրիկիս» ժողովածուները:
22. Զ. Խրախունու «Լեռն ի վեր», «Հոգեհանգիստ» և «Դրոշ» քերթվածները:
23. Հր. Մաթևոսյանի արձակը («Ալխոն» և «Մենք ենք, մեր սարերը»):

Առաջարկվող գրականության ցանկ

Գրքեր

1. «Հայ նոր գրականության պատմություն», Եր., ԳԱԱ հրատ., հ. 1, 1962, էջ 557:
2. «Հայ նոր գրականության պատմություն», Եր., ԳԱԱ հրատ., հ. 2, 1962, էջ 513:
3. «Հայ նոր գրականության պատմություն», Եր., ԳԱԱ հրատ., հ. 3, 1964, էջ 757:
4. «Հայ նոր գրականության պատմություն», Եր., ԳԱԱ հրատ., հ. 4, 1972, էջ 774:
5. «Հայ նոր գրականության պատմություն», Եր., ԳԱԱ հրատ., հ. 5, 1979, էջ 1012:
6. Սերգեյ Սարինյան, Հայոց գրականության երկու դարը, Եր., «Զանգակ-97»- «Տիգրան Մեծ», հ. 3, 2002, էջ 652
7. Սերգեյ Սարինյան, Հայոց գրականության երկու դարը, Եր., «Զանգակ-97»- «Տիգրան Մեծ», հ. 4, 2004, էջ 636:
8. Սերգեյ Սարինյան, Հայկական ողմանտիզմ, Եր., ԳԱԱ հրատ., 1966, էջ 300:
9. Պիոն Հակոբյան, Խաչատուր Աբովյան. կյանքը, գործը, ժամանակը, Եր., գիրք Ա, 1967, էջ 797:
10. Արշակ Զոպանյան, Պետրոս Դուրյանի կյանքն ու գործը / երկրորդ հրատ. վերամշակված, Եր., «Միտք», 1967, էջ 242:
11. Հրանտ Թամրազյան, Հայ քնարերգուներ / Պ. Դուրյան, Մ. Մեծարենց, Դ. Վարուժան, Ռ. Սևակ, գիրք Ա., Եր., «Նաիրի», 1996, էջ 336:
12. Դարոնյան Ս., Միքայել Նալբանդյան, Երևան, 1979, էջ 604:
13. Սերգեյ Սարինյան, Րաֆֆի, Եր., «Սովետական գրող», 1985, էջ 656:
14. Արսեն Տերտերյան, Շիրվանզադեի գրական տիպերի հանրագիտարանը, Եր., ՀՍՍՀ ԳԱ, 1959, էջ 423:
15. Հրանտ Թամրազյան, Շիրվանզադե. կյանքը և գործը, Եր., ԵՊՀ հրատ., 1978, էջ 501:
16. Հյուսյան Մինաս, Գրիգոր Զոհրապ. կյանքը և ստեղծագործությունը, Եր., Հայպետհրատ,

1957, էջ 375:

17. Հյուսյան Մինաս, Գրիգոր Զոհրապի արվեստը, Եր., Հայպետհրատ, 1964, էջ 214:
18. Թովչյան Ստեփան, Կերպ և իսկություն. գրականագիտական հոդվածներ, Եր., «Սովետական գրող», 1987, էջ 488:
19. Ալբերտ Շարուրյան, Գրիգոր Զոհրապի կյանքի և գործունեության տարեգրություն, Ս. Էջմիածին, 1996, էջ 546:
20. Լևոն Հախվերդյան, Թումանյանի աշխարհը, Եր., «Հայաստան», 1966, էջ 500:
21. Էդվարդ Զրբաշյան, Թումանյանի պոեմները, Եր., ԵՊՀ հրատ., 1986, էջ 457:
22. Շահինեան Գրիգոր, Ձիւներն ի վեր / մենագրութիւն Լ. Շանթի մասին, Պէյրութ, 1967, էջ 279:
23. Սերգեյ Սարինյան, Լևոն Շանթ, Եր., «Նաիրի», 1991, էջ 280:
24. Սարգիս Փանոսյան, Լևոն Շանթ / կեանքը և ստեղծագործությունը, Եր., ԵՊՀ հրատ., 1992, էջ 360:
25. Աիդա Թովուզյան, Լևոն Շանթի մանկավարժական հայացքները, Եր., Կրթական բարեփոխումների կենտրոն, 2003, էջ 144
26. Նիկոլ Աղբալեան, Ամբողջական երկեր, Ա, Պէյրութ, 1959, էջ 455:
27. Նիկոլ Աղբալեան, Ամբողջական երկեր, Դ, Պէյրութ, 1970, էջ 500:
28. Արամ Ինճիկեան, Աւետիք Իսահակեան, Եր., «Սովետական գրող», 1977, էջ 256:
29. Լևոն Հախվերդյան, Ավետիք Իսահակյանի կյանքն ու գործը, Եր., «Հայաստան», 1974, էջ 219:
30. Իսահակյան Ավիկ, Ավետիք Իսահակյան / գիտական կենսագրություն , գիրք 1, Եր., «Գիտություն», 2000, էջ 601:
31. Իսահակյան Ավիկ, Ավետիք Իսահակյանի պոեմները, Եր., «Վարպետ», 2007, էջ 240:
32. Վազգէն Գաբրիելյան. Դանիել Վարուժան. կյանքը և գործը, Եր., «Զանգակ - 97», 2009, էջ 336:
33. Գրիգոր Պըլտեան, Կրակէ շրջանակը / Դ. Վարուժանի շուրջ, Անթիլիաս, 1988, էջ 245:
34. Գագիկ Խաչիկյան, Ավետիս Ահարոնյանի գեղարվեստական արձակը, Գյումրի, 2013, էջ 288:
35. Վաչե Պարտիզունի, Տերյան. ստեղծագործությունը, Եր., «Հայաստան», 1968, էջ 689:
36. Վաչե Պարտիզունի, Տերյանի կենսապատումը, «Սովետական գրող», 1984, էջ 356:
37. Էդվարդ Զրբաշյան, Միսաք Մեծարենց, Եր., ԵՊՀ հրատ., 1977, էջ 192:
38. Հեկտոր Ռշտունի, Միսաք Մեծարենց, Եր., «Սովետական գրող», 1986, էջ 320:
39. Գեղամ Սևան, Սփյուռքահայ գրականության պատմության ուրվագծեր (1920-1945), Եր.,

ՀՍՍՀ ԳԱ հրատ., 1980, էջ 320:

40. Վազգէն Գաբրիելյան, Հայ նոր գրականության պատմություն / Սփյուռքահայ գրականություն, Եր., ԵՊՀ, 2016, էջ 424:
41. Սուրէն Դանիէլեան, Սփիւռքահայ վէպը, գիրք Ա. / Ժանրը, անանդոյթները, պատմութեան փիլիսոփայութիւնը, Անթիլիաս, 1992, էջ 367:
42. Սուրէն Դանիէլեան, Միջուկի տրոհումը / սփիւռքահայ գրականութեան պատմութիւն. Ա., Ներածութիւն, Եր., «Զանգակ - 97», 2011, էջ 408:
43. Սուրէն Դանիէլեան, Արևմտահայ գրականութիւն. Տիտանիկ թէ՛ շարունակականութիւն, Եր., «Գասպրինտ», 2014, էջ 324:
44. Սուրէն Դանիէլեան, Սփիւռքահայ գրականութեան նուաճումները և զարգացման միտումները (1920-1960-ական թթ.), Եր., «Գասպրինտ», 2015, էջ 368:
45. Արշակ Ալպոյաճեան, Վահան Թէքէեան / Իբր հանրային մարդ և հրապարագիր, Պէյրութ, 1988, էջ 400:
46. Լևոն Ասմարյան, Վահան Թեքեյան, Եր., ՀՍՍՀ ԳԱ հրատ, 1971, էջ 230:
47. Հրանտ Թամրազյան, Սովետահայ գրականության պատմություն, մեկ գրքով, Եր.1980, էջ 688:
48. Սուրեն Աղաբաբյան, Եղիշե Չարենց, գիրք 1-ին Եր., ՀԽՍՀ ԳԱ հրատ., 1973, էջ 439:
49. Սուրեն Աղաբաբյան, Եղիշե Չարենց, գիրք 2-րդ Եր., ՀԽՍՀ ԳԱ հրատ.,-1977, էջ 398:
50. Սուրեն Աղաբաբյան, Ակսել Բակունց, Երևան, «Հայաստան», 1971, էջ 276:
51. Ռափայէլ Իշխանեան, Բակունցի կյանքն ու արվեստը, Եր., «Հայաստան», 1974, էջ 330:
52. Հրայր Մուրադյան, Դերենիկ Դեմիրճյան, Եր., Հայպետհրատ, 1961, էջ 510:
53. Նուպար Ակիշեան, Շահան Շահնուր / կեանքն ու գործը, Լոս Անճելըս, 1982, էջ 151:
54. Արծրուն Ավագյան, Պատկերազարդ պատմություն Շահան Շահնուրի, Եր., ԵՊՀ հրատ., 2004, էջ 278:
55. Սամվել Մուրադյան, Հովհաննես Շիրազ / բանաստեղծը, մարդը, հ.1, Եր., ԵՊՀ հրատ., 2012, էջ 576:
56. Սամվել Մուրադյան, Հովհաննես Շիրազ / բանաստեղծը, մարդը, հ.2, Եր., ԵՊՀ հրատ.,2016, էջ 408:
57. Մարտին Գիլավյան, Վահան Տերյանից Պարույր Սևակ ու մինչև մեր օրերը, Եր., Եր., Հեղ. հրատ., 2017, էջ 284:
58. Ալբերտ Արիստակեսյան, Պարույր Սևակ, Եր.,1984, էջ 448:
59. Սուրէն Դանիէլեան, Բանաստեղծութեան ազատագրումը / Զարեհ Խրափունի, Ա. Էջմիածին, 1999, էջ 288:

60. Քնարիկ Աբրահամեան, Ջարեհ Խրախունին և արևելահայ բանաստեղծությունը, Եր., «Գասպրինտ», 2013, էջ 192:
61. Կիմ Աղաբեկյան, Հրանտ Մաթևոսյան / Ծմակուտի վիպասքը, Եր., ԵՊՀ հրատ., 1988, էջ 355:
62. Սարգիս Փանոսյան, Հրանտ Մաթևոսյանի ստեղծագործությունը, Եր., ԵՊՀ հրատ., 1984, էջ 219:
63. Գրիգորյան Վաչագան, Հրանտ Մաթևոսյան / ստեղծագործությունը, Եր., ԵՊՀ հրատ., 2013, էջ 588:

Հայ հին և միջնադարյան գրականություն

1. Ագաթանգեղոսի «Հայոց պատմությունը»
2. Մովսես Խորենացու «Հայոց պատմությունը»
3. Փավստոս Բուզանդի «Հայոց պատմությունը»
4. Գրիգոր Նարեկացու «Մատենան ողբերգութեան» պոեմը
5. Սասունցի Դավիթը իբրև ժողովրդի ընդհանուր նկարագիր
6. Ֆրիկի բանաստեղծությունները
7. Ներսես Շնորհալու ստեղծագործությունը
8. Նահապետ Քուչակի հայրենները
9. Սայաթ-Նովայի ստեղծագործության ընդհանուր բնութագիրը

Առաջարկվող գրականության ցանկ (բնագրեր)

1. Ագաթանգեղոս, «Հայոց պատմություն», Երևան, 1983թ., 551 էջ
2. Մովսես Խորենացի, «Հայոց պատմություն», Երևան, 1977թ., 552 էջ
3. Փավստոս Բուզանդ, «Հայոց պատմություն», Երևան, 1987թ., 454 էջ
4. Գրիգոր Նարեկացի, «Մատենան ողբերգութեան» պոեմը, 1985թ., 1121 էջ
5. «Սասունցի Դավիթ», իսմահավաք բնագիր անպաշտոնական Հովսեփ Օրբելու նախաբանով, Երևան, 1961թ., 334 էջ
6. Ֆրիկ, Տաղեր, Արամ Ղանալանյանի առաջաբանով, Երևան, 1982թ., 126 էջ
7. Ներսես Շնորհալի, «Ողբ Եդեսիոյ», Հանելուկներ, Շարականներ, Երևան, 1982թ., 212 էջ
8. Նահապետ Քուչակ, Հայրենի կարգավ, Երևան, 1957թ., 347 էջ

9. Սայաթ-Նովա, հայերեն, վրացերեն, ադրբեջաներեն խաղերի ժողովածու, Մորուս Հասրաթյանի առաջաբանով, Երևան, 1963թ., 347 էջ

Գրքեր

(տեսական գրականություն)

1. Մանուկ Աբեղյան, Երկեր, հ.Գ և Դ., Երևան, 1968, 694 էջ, 1970թթ., 635 էջ
2. Հովսեփ Օրբելի, «Հայ ժողովրդական հերոսական էպոսը», Երևան, 1956թ., 155 էջ
3. Գրիգոր Հակոբյան, «Ներսես Շնորհալի», Երևան, 1964թ., 298 էջ
4. Պարույր Սևակ, «Սայաթ-Նովա», Երևան, 1969թ., 469 էջ
5. Սայաթ-Նովա, հայերեն, վրացերեն, ադրբեջաներեն խաղերի ժողովածու, Մորուս Հասրաթյանի առաջաբանով, Երևան, 1963թ., 347 էջ
6. Աելիտա Դոլուխանյան, Հայ հին և միջնադարյան գրականության պատմություն, Երևան, 2006թ., 130 էջ

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՖԱԿՈՒԼՏԵՏԻ ԴԵԿԱՆ
08.04.2024

 Ա. ԳԱԼՍՅԱՆ